

3416

66

281

h-99

1884

$3.8 = 24$ | $3.7 = 21$ | $3.4 = 12$ | $3.1 = 3$ } 0.
 $3.9 = 27$ | $3.6 = 18$ | $3.3 = 9$ |
 $3.10 = 30$ | $3.5 = 15$ | $3.2 = 6$ |

Հ Ր Ո Ղ Ն Յ Ք

$4.1 = 4$ | $4.5 = 20$ | $4.9 = 36$ | $4.$
 $4.2 = 8$ | $4.6 = 24$ | $4.10 = 40$ |
 $4.3 = 12$ | $4.7 = 28$ |
 $4.4 = 16$ | $4.8 = 32$ |

Ի Գ Է Տ Ս

Քառյակ
 Քառյակ
 Քառյակ
 Քառյակ

ՎԵՐԱՏԵՍԶԱՅ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԵՎԵՂԵՑԵԱՅ ՏՓԻՒՄ

Ե Ի

ԵՐԵՅՓՈՒԱՆԱՅ ԹԵՄԻ ՆՈՐԻՆ

ԹԻՖԼԻՍ

ՀԱՅԿԱՆ ԻՄ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԵՒ ԸՆԴ.

1884

281
 2-99

ՅԵ 20 Բ 1

281.6
Հ - 99

Հ Ի Ա Հ Ա Ն Ք

Ի Պ Է Տ Ս

ՎԵՐԱՏԵՍՉԱՅ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԵԱՅ ՏՓՐԻՍԻ

ԵՒ ՄԵՐՉԱԿԱՅ ԳԻՒՂՈՐԷԻՅ —

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

ՏՊԱՐԱՆ Մ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.

1884

Առաջնոյն յանձն լինին եկեղեցիք քաղաքիս--Վանազ, Կաթողիկէի Ս. Աստուածածնի,

Մողնույ ս. Գէորգայ, Աւետեաց ս. Աստուածածնի, Նարաչէնի ս. Աստուածածնի, Բեզդեհէմի ս. Աստուածածնի, Սուրբ Նշանի, Տափի-Թաղի ս. Գէորգայ, Զրկինանց ս. Կարապետի, ս. Սարգսի, Հրեշտակապետաց, Քարափի ս. Գէորգայ, Վերայի ս. Խաչի, Կուսանաց ս. Ստեփաննոսի, Ծիրանաւորի ս. Աստուածածնի եւ գիւղորէից—Շփինգիսի, Տաքախմելայի, Կոջոռի, Ծաւկիսի, Օբրողանայի, Ծղնէթի, Նաշխիր Գօրույ, Լիսի, Գիւղումի, Վէճիսի եւ Ծոգորէթի: Խսկ երկրորդին—Կուկիոյ Թանդոյեան եւ Նորաշէն ս. Աստուածածնի, Զուղուրէթի ս. Աստուածածնի, ս. Կարապետի, ս. Մինասի, Էջմիածնեցւոց ս. Գէորգայ, Շամքոռեցւոց ս. Աստուածածնի, Զորաբաշի ս. Գէորգայ, Լուսաւորչի, Նաւթլուզի ս. Գէորգայ, Խօջիվանից ս. Աստուածածնի եւ գիւղորէից, Սարթիս-Ճալայի, Նորիոյի, Մարտիրոսի, Ախալտփեյի, մեծի եւ փոքու Լիւլից, մեծի եւ փոքու Հաւճալայից, Գլղանի, Սագուրամայի, Նազախտարի եւ Մցխէթի:

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՎԵՐԱՏԵՍՁԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ
ԵԿԵՂԵՅԵԱՅ

Յօդուած Դ.

Վերադասուող Բարեկարգութեան եկեղեցեաց Տփլիսի ընտրին ի ներկայութեան Սրբազան Առաջնորդի Թեմիս գաղտնի քուէարկութեամբ Հա-

մօրէն քահանայից տեղւոյն եռամեայ ժամանակաւ եւ Հաստատին ի Թեմակալ Առաջնորդէն:

Յօդուած Ե.

Քուէարկութիւնն Համարի կանոնաւոր, եթէ իւրաքանչիւր ընտրելի ստանայ զքուէս աւելի քան զկիսոցն ի քուէարկողացն. ի Հաւասարել քուէից երկուց ընտրելեաց, առաջարկին վճռոյ Առաջնորդին:

Յօդուած Զ.

Վերադասուող Բարեկարգութեան ամիսփոխէ ի պաշտաման դասմանեալ ժամանակ, եթէ գործունէութիւնն նորա Համապատասխան իցէ պարտուցն իւրոց եւ շահուց եկեղեցւոյ:

ՊԱՐՏՔ ՎԵՐԱՏԵՍՁԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ

Յօդուած Ա.

Վերադասուող Բարեկարգութեան պարտի միշտ յայց ելանել յանձն եղելոց ինքեան եկեղեցեաց քաղաքիս եւ գիւղորէից եւ Հսկել, զի քահանայք եւ որ յետ նոցա ըստ կարգի եկեղեցական սպասաւորք, յաճախեցեն յեկեղեցիս. զի յեկեղեցիս կատարեսցին ժամերգութիւնք պատշաճաւոր եւ կանոնաւոր եղանակաւ. զի պահպանեսցի

յամենայն եկեղեցիս միակերպութիւն տօնից եւ ծիսից ըստ նախնաւանդ սովորութեան եւ կանոնաց Հայաստանեայց առաքելական սուրբ եկեղեցւոյ. զի անօթք, զգետօք եւ զարգք եկեղեցւոյ լիցին նորք, պայծառք եւ մաքուրք. զի առաւօտու եւ երեկոյի ժամերգութիւնք գլխաւորապէս յեկեղեցիս Տփլիսի սկսանիցին միաժամանակ. զի յեկեղեցիս մի իցեն անթոյլատրելի պատկերք եւ զարգք, եւ զի ըստ ամենայնի պաշտօնեացին զգուշութեամբ եւ անարատութեամբ կարգք եւ աւանդութիւնք Հայաստանեայց եկեղեցւոյ:

Յօդուած Բ.

՚ի նկատելն Վերատեսչին Բարեկարգութեան ղթերութիւնս կամ մանաւանդ վտանգ ինչ ՚ի շինուածս եկեղեցեաց իսկոյն յայտ առնէ Թեմակալ Առաջնորդին:

Յօդուած Գ.

Վերատեսչի Բարեկարգութեան պարտք են հսկելոյ, զի քահանայք զամենայն օրինակատարութիւնս ճշտիւ եւ անյապաղ արձանագրեսցեն ի մատենան օրինակատարութեանց: Այդ մատենանք ՚ի վախճան իւրաքանչիւր ամսոյ ստուգին ի միաբան քահանայից, իսկ ի վախճան իւրաքանչիւր քառամսեկի—ի վերատեսչէն, որ եւ ի վախճան

տարւոյն օրինակել տայ քահանայից զպատճէն այդպիսի մատենից ի պահպանել յեկեղեցւոջ. իսկ զքնագիրն առաջի առնէ Թեմական իշխանութեան հանգերձ իւրովք զիտողութեամբք:

Յօդուած Դ.

Վերատեսուչն Բարեկարգութեան պարտի ջանալ, զի ճշտութեամբ կատարեսցին կարգադրութիւնք եւ հրամանք Թեմակալ Առաջնորդի, վիճակային Ատենի եւ առաջադրութիւնք «Յանձնաժողովոյ Առաջնորդական յանձնարարութեանց»:

Յօդուած Ե.

Վերատեսուչն Բարեկարգութեան հսկէ, զի քահանայք կարելին արդիւնաւորութեամբ ստացին զհոգեբաժին արդիւնս եւ ի վախճան իւրաքանչիւր ամսոյ յանձնեսցեն նմա ի մատուցանել Թեմական Ատենին. հատուցողն ստանայ ի նմանէ զտպագրեալ անդորրագիր*):

Յօդուած Զ.

Վերատեսուչն Բարեկարգութեան նախապէս կարգադրէ զարժանն վասն եկեղեցական հան-

*) Ըստ նորոյ կարգադրութեան Թեմ. Ատենի այս արդիւնք ստացեալ լինին յամենայն նշնեցելոց սկսեալ ի 20 ամենից ի վեր:

գիտից եւ նշանաւոր յուղարկաւորութեանց. այն է՝ թէ քաջանայք զիարգ պարտին դասաւորիլ. եւ զի՝ շուրջառք եւ այլ եկեղեցական զարգք իցեն բարեկայելուչք եւ պատշաճաւորք: Ի նկատելն յայդպիսի դէպս զեկեղեցական պաշտօնեայս զգեցեալս հնոտիս եւ անհամապատշաճս՝ հեռացուցանէ զնոսա ի հանդիսէ (*): Նորա են պարտք հսկելոյ նաեւ, զի քաջանայք ի հասանել հանգիսիւ յեկեղեցին կանգնեացին կարգաւ յեկեղեցւոյ ցաւարտ պատարագի, եւ մի ելցեն արտաքս ի շրջել կամ ի զբօսնուլ:

Յօդոսւծ Է.

Վերատեսուչն Բարեկարգութեան պարտաւոր է պահանջել զի իւրաքանչիւր եկեղեցի ունիցի զերգասաց դպիր կամ սարկաւադ բարեբարոյ եւ համեստ վարուք եւ բաւական կրթութեամբ, եւ ուր իցեն եկեղեցական ստորին պաշտօնեայք զուրկք ի ժամանակակից կրթութենէ եւ զարգացմանէ, ջանալ հետզհետէ փոխանակել զնոսա արժանաւորօք:

Յօդոսւծ Ը.

Բարեկարգութեան Վերատեսչի գործ է վճռել զայնպիսի մասնաւոր խնդիրս կամ անբաւական-

*) Վարդապահ հանդիսի է միշտ այն Վերատեսուչն Բարեկարգութեան, յորոյ յանձն եղեալ մասին կատարի հանդէսն:

նութիւնս, որք կարեն տեղի գտանել ի միաբանօայս կամ այն եկեղեցւոյ. իսկ զկարեւոր անցից պարտի տալ տեղեկութիւն թեմակալ Առաջնորդին:

Յօդոսւծ Թ.

Նորին պարտք են զգուշանալոյ, զի օտար եւ անծանօթ քաջանայք մի պաշտօնեցեն զքաջանայութիւն յեկեղեցւոյ եւ արտաքոյ եկեղեցւոյ առանց կանոնեալն թոյլտուութեան *):

Յօդոսւծ Փ.

Նոյնպէս նորին պարտք են հսկելոյ, զի եթէ օտար ոք ի հայ վարդապետաց կամ կրօնաւորաց Ռուսաստանի, Տաճկաստանի եւ այլ տեղեաց իցէ մտեալ ի Տիիւիս, որ ի Ռուսաստանեայցն են, պարտին ունել զթոյլտուութիւն Հոգեւոր ծայրագոյն իշխանութեան կամ թեմակալ Առաջնորդի իւրաքանչիւր թեմի, ուստի եկեալ իցեն իսկ որք ի Տաճկաստանէ—զյանձնարարական թուղթս, կամ թոյլտուութիւն պատրիարքի կամ կրօնական ժողովոյ տեղւոյն եւ կամ Վիճակաւոր Առաջնորդի իւրեանց: Այդպիսիք նախընթաց գիտութեամբ տեղական Առաջնորդի կարեն:

*) Օտար և անծանօթ համարին քաջանայք և՛ որք արտաքոյ Տիիւեաց և՛ որք յայլ վիճակաց և՛ որք յարտասահմանէ:

պաշտել զկարգ իւրեանց յեկեղեցիս քաղաքիս. որք չունիցին զայսպիսիս, մի իշխեսցեն բնաւ կրել զփիլոն յեկեղեցւոյ: Իսկ որք ի վանորէից վիճակիս ի Տփլիս եկեալ իցեն վարդապետք, մի՛ թոյլատրեսցի նոցա կատարել զոր եւ է պաշտօն առանց հրամանի Վիճակաւոր Առաջնորդի:*)

Յօդուած ԺԱ.

Վերատեսչն Բարեկարգութեան զգուշացի, զի իւրաքանչիւր քահանայ ինքնին պատարագեսցէ ի հերթս իւր եւ ի դէպս անկարելութեան մի բնաւ փոխանակեսցեն այլք, որք չեն ի միաբանութենէ նոյն եկեղեցւոյ:

Յօդուած ԺԲ,

Վերատեսչի Բարեկարգութեան պարտք են ներկայ գտանելոյ ի ժամ ընտրութեան երեցփոխանաց եւ հաշուետեսաց եկեղեցեաց քաղաքիս եւ հսկելոյ, զի ընտրութիւնք լիցին կանոնաւոր եւ ընտրեալքն արժանահաւատ անձինք, եւ ոչ երբէք անկեալք բնգ դատաստանաւ եւ բնգ տուգանօք. կամ յայտնեալք նախկին պաշտօնաւարութեամբ իւրեանց իբրեւ անօգտակարք:

*) Ըստ այսմ պարտին վարիլ փոխանորդք, Հոգեւոր կառավարութիւնք և գործակալք գաւառաց վեճակիս:

ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՎԵՐԱՏԵՆՁԱՅ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒԹԵԱՆ:

Յօդուած Ա.

Ի դիտելն կամ ի լսել Վերատեսչի Բարեկարգութեան, զի եկեղեցական սրբազնագործ պաշտօնեայք առանց օրինաւոր պատճառի սովորութիւն կալեալ բացակայեն սոէպ յեկեղեցւոյ, կամ ընդհանրապէս անփոյթք գտանին զպարտականութեամբք իւրեանց վասն պատշաճաւոր ժամերգութեանց, տօնից եւ հանդիսակատարութեանց, խրատեսցեն զնոսա եւ զգուշացուցեն միանգամ, երկիցս եւ երկցս. իսկ եթէ գարձեալ անունկնդիր գտցին եւ շարունակեսցեն զնոյնն առնել իրաւունք են, հայելով ի ծանրութիւնս զանցառութեանն, հանելոյ իբրեւ տուգանս զմասն ինչ ի ժամոցադրամոց նորա եւ առաքելոյ ուղղակի առ Հոգաբարձութիւնն որեոց եւ այրեաց հոգեւորականաց Հայոց թեմիս. զորմէ եւ տայ տեղեկութիւն թեմ. Ատենին: Եթէ այնքիկ միջոցք անդօր իցեն առ ցանկալին նպատակ, յայտնէ թեմական Առաջնորդին եւ խնդրէ սահմանել թեթեւ իմն ապաշխարանս կամ ի կիր արկանել սաստոս խրատականս: Իսկ եթէ այդպիսիք ի ստորին եկեղեցական պաշտօնէիցն են, ինքնին, ի նկատի առեալ զյանցաւորութիւնս, խրատէ, յանդիմանէ, զրկէ ի գանձանակագրամոցն միոյ շաբաթու, կամ, ի պահանջել հարկին, ժամանակաւորապէս կամ մշտնջենաւորապէս հեռացուցանէ յե-

կեղեցւոյն եւ յայտնէ գրով թեմական իշխանութեան:

Յօդուած Բ.

Վերատեսուչն Բարեկարգութեան իրաւունս ունի պահանջելոյ յերեցւիոխանաց եկեղեցեաց Տփխիսի, զի ունիցին պատրաստի զմաքուր շուրջառս, ժամաշապիկս եւ զայլ եկեղեցական զգեստս լրիւ: Եթէ երեցւիոխանք անկատար թողցեն զայդպիսի պահանջս, յայտնէ թեմական Առաջնորդին:

Յօդուած Գ.

Ի հանդէս իւրաքանչիւր յուղարկաւորութեան ծխատէր քահանայն հրաւիրէ անշուշտ զՎերատեսուչն Բարեկարգութեան ի պահպանել զշուք եւ զկարգ հանդիսին:

Յօդուած Դ.

Վերատեսուչն Բարեկարգութեան իրաւունս ունի տալ զիննօրեայ արձակուրդ ստորագրելոց ինքեան սրբազնագործ եւ ստորին եկեղեցական պաշտօնէից, եթէ այդպիսիք ունիցին մեկնել ոչ աւելի քան զ30 վերստս:

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԻՄԵՐԵԹԻ ԹԵՄԻ

ՀԱՅ ԵՎԵՂԵՑԻՆԵՐԻ

ԵՐԵՑՓՈԽԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

ՏՊԱՐԱՆ Մ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.

1884

ՊԱՐՈՆ ԵՐԵՑՓՈՒԱՆՆԵՐԻՆ

Առաջնորդական լանձնարարութեանց Յանձնաժողովս գրեթէ մի անբողջ տարի նուիրելով Թիֆլիսի եկեղեցիների երեցփոխանական մի քանի տարուայ Հաշիւների քննութեան, և ցաւօք սրտի գտնելով նրանցում շատ թերութիւններ, անկանոնութիւններ և զանցառութիւններ^(*) անհրաժեշտ համարեց կազմել ներկայ հրահանգս թէ քաղաքիս և թէ ամբողջ թեմի եկեղեցիների երեցփոխանների համար: Յատկացնելով նորանց պարտականութիւնների եղանակն ու սահմանը, հարկ չկար ի հարկէ նշանակելու և այն ծանր պատասխանատուութիւնն, որին օրէնքն ենթարկում է այդ օրինակ պաշտօնավարութեան մէջ թոյլ տուած կանոնազանցութիւններ և ապօրինի վարմունք եկեղեցական—հասարակական շահերի դէմ: Քաղցր է յուսալ, որ պարօն երեցփոխաններն աչքի առաջ ունենալով այսուհետեւ որոշ կանոններ և հաշուապահութեան պարզ ուղեցոյց, պիտի աշխատեն դիւրացնել Յանձնաժողովիս համար ապագայ հաշուետեսութիւնն, և պիտի նախանձախնդիր լինին միշտ բարձր պահելու այդ Աստուածահաճոյ ծա-

^{*)} Ծանօթ. Մօտիկ ժամանակում Յանձնաժողովս կհրատարակի այդ բոլոր հաշիւներն, որոնցից ինքն հայ հասարակութիւնը կարող է տեսնել, թէ քանի քանի երեցփոխաններ անկարող են եղել համապատասխանելու իրանց պաշտօնին և կոչմանը:

ռայութեան նշանակութիւնն ու պատիւը: Յանձնաժողովս տեսած հաշիւներից առիթ ունեցաւ ուրախութեամբ ճանաչելու այդպիսի մի քանի երեցփոխաններ, որոնք իրանց բարեխիղճ պաշտօնավարութեամբ բոլորովին արժանի են խորին շնորհակալութեան, որն և մատուցուել է նորանց և պիտի մատուցուի. սակայն ցանկալի էր, որ ամէնքն էլ կարողանային այդպիսիներ հանդիսանալ Հոգ. իշխանութեան և հայ հասարակութեան առաջ իրանց օրինակելի, սրտեռանդ հոգատարութեամբ յօգուտ և ի պայծառութիւն ս. եկեղեցւոյ:

Հ Ր Ա Հ Ա Ն Գ

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԻՄԵՐԷԹԻ ԹԵՄԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ
ԵՐԵՅՓՈՒԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ.

Յօդուած Ա.

5906

Հայոց եկեղեցական կալուածների կառավարութիւնը եւ կանոնադրութեան մասին հսկողութիւնը պատկանում է նախ՝ Ծայրագոյն Հոգեւոր իշխանութեան ազգիս եւ ապա իւրաքանչիւր թեմի Վիճակաւոր Առաջնորդին (XI հատ. մասն 1. յօդ. 1021):

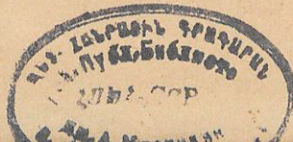
Յօդուած Բ.

Իսկ մասնաւոր կառավարութիւնն իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ կայքի կախումն ունի անմիջապէս եկեղեցւոյ երեցփոխանից (յօդ. 1024):

Յօդուած Գ.

Հայոց եկեղեցիների երեցփոխաններն ընտրուում են իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ ծխականներից երեք տարի ժամանակով*) (յօդ. 1026):

*) Բաղաբներում րացի ծխականներից եկեղեցիների մէջ յաճախում են և ժամաւորներ, ուստի նորա ևս մասնակցում են երեցփոխանի և հաշուատեսների ընտրութեանը:

Յօդուած Դ.

Երեցփոխան ընտրվում են այնպիսի անձինք, որոնք ունին անշարժ կալուածքներ կամ ապահովուած վիճակ, եւ որոնք իրանց բարեխիղճ եւ ջերմեռանդ ծառայութեամբ յայտնի են հասարակութեան եւ վայելում են վստահութիւն*):

Յօդուած Ե.

Եթէ երեցփոխանն երեք տարի արգիւնաւոր ծառայութիւն է ցոյց տուել յօգուտ եկեղեցւոյ, կարող է նորոգ ընտրութեան ժամանակ դարձեալ ընտրուիլ (նոյն 1026 յօդուած):

Յօդուած Զ.

Երեցփոխանի ինն տարի փարած հաւատարիմ եւ արգիւնաւոր ծառայութիւնը փարձատրուում է օրինադատ համար կարգով (յօդ. 1032):

ԵՐԵՅՓՈՒՍԱՆՆԵՐԻ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՆ ԵՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ:

Յօդուած Ա.

Երեցփոխանը հօգուած է եկեղեցւոյ սոփորական եւ անհրաժեշտ ծախքերը եկեղեցական գու-

*) Ընտրելի երեցփոխանը չը պէտք է ունենայ եկեղեցւոյ կից կալուածներ:

մարից՝ այն է՝ լուսարարի, ժամկուշի, մամի, խուռնիկի, ջրի, ածուխի, նաւթի, կալուածների ապահովութեան եւ դպրոցներին սահմանուած գումարն եւ այլն: Բացի սորանից նա եկեղեցապատկան տան կամ կրպակի որ եւ է կարկատանի կամ որ եւ է մասի շինութեան համար իրաւունք ունի միանուագ ծախսելու 30 ուռլի*): Իսկ նորանից աւելի հարկաւորուած ծախսերի համար պէտք է լուծումն խնդրի մերձաւոր Հոգեւոր իշխանութիւնից համաձայն հրամանի Սինոդի Սրբոյ Էջմիածնի (1857 ամի 23-ն նոյեմբերի № 2337 եւ 1859 ամի 30-ն յունուարի № 95):

ՊԱՏԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆ ԵՒ ՍԵՐՈՒՄ ԵՒ ՍԵՐՈՒՄ ԵՒ ՍԵՐՈՒՄ

«ՀՐԱՄԱՆ ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱԼԻՆ ամենայն Ռուսաց ի Լուսաւորչական Սինոդէ Սրբոյ Էջմիածնի Վիճակային Կօնսիստորիայից Հայոց Վրաստանի եւ Իմերէթի, Ի Սինոդիս Սրբոյ Էջմիածնի լուան զգեկուցումն ի մասին տալոյ երեցփոխանաց եկեղեցեաց զլուծումն ծախելոյ յարգեանց եկեղեցեաց զքանակութիւնս գրամոց, ուստի ըստ Հրամանի ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՄԱՑԵՑԻՆ, որով-

*) Այս այն ժամանակը, երբ որ եւ է տան կամ կրպակի կարկատանքի բոլոր պարագաների ծախքը 30 ուռլիէ:

Հետեւ որպէս երեւի յայլ բաղմատեսակ գրա-
գրութեանց Սինօգիս, զի ոմանք երեցփոխանք
եկեղեցեաց յաճախակի թոյլատրեն ինքեանց ինք-
նագլուխ արարս փոխատուութեամբ կամ ծախ-
տարարութեամբ յեկեղեցական գումարաց առանց
նախընթաց գիտութեան եւ լուծման Հոգեւոր
Իշխանութեան, վասնորոյ առ ի կարճել առ
յապայն զայսպիսի ինքնակամութիւնս նոցա, յոր-
մէ յառաջանան բազմիցս անկարգութիւնք եւ
տորապարտ գրագրութիւնք եւ սառ ի սահմա-
նել զիրաւունս նոցա ի մասին եկեղեցական գրա-
մոց, Հրամանագրել Համօրէն ստորագրեալ սմին
կոնսիստորիայից, ի թիւս որոց եւ Կոնսիստո-
րիայից վիճակին Վրաստանի եւ Իմերէթի, պա-
տուիրելով Հրատարակել պատկանաւոր Հոգեւոր
Կառավարութեանց եւ գործակատարաց, զի երեց-
փոխանք առհասարակ ամենայն բաղադրական եկե-
ղեցեաց արասցեն զինքնագլուխ ծախս ի վերայ
կարեւորն Հարկաւորութեանց եկեղեցեաց միա-
նուագ ոչ աւելի քան զերեսուն ռուբլիս արծա-
թոյ. իսկ գիւղական եկեղեցեաց, ոչ աւելի քան
զտասն ռուբլիս. եւ այն գիտութեամբ ծխական
Ժողովրդականաց իւրաքանչիւր եկեղեցեաց. իսկ
ի գէպս Հարկաւորութեանց ծախսուց առաւել
քան զայս քանակութիւն պարտին նոքա առա-
ջարկել զայնմանէ աւագագոյն մերձաւոր Հո-
գեւոր Իշխանութեան իւրեանց ի խնդիր լուծ-
ման ըստ կարգին եւ ստորագրելութեան. թելա-
դրելով նոցա, զի ի հակառակ դէպս զամենայն

աւելորդութեամբ ծախեալսն քան զյատկացու-
ցեալ քանակութիւնն գրամոյ նոքա ունին տու-
գանել յիւրեանց սեպհականութեանց: Յամի աղ-
գական ոչ եւ Փրկչական 1857-եւ 23 նոյեմ-
բերի, № 2337. ի սուրբ Եջմիածին:»
«Հրամանս ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ
ԻՆՔՆԱԿԱԼԻՆ ամենայն Ռուսաց ի Լոռաւորչա-
կան Հայոց Սինօգէ Սրբոյ Եջմիածնի Վիճակային
Կոնսիստորիային Հայոց Վրաստանի: Ըստ Հրա-
մանի ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ի Սի-
նօգիս լուան զյայտարարութիւն վիճակային
Կոնսիստորիին Հայոց Վարաբաղու ի 18-ն Դեկ-
տեմբերի 1858-ամի № 1794, որով խնդրէ զլու-
ծումն, թէ բառս միանուագ որպէս մեկնել,
այն է՝ զծախս եկեղեցեաց չառաւելու յըն-
թացն տարւոյն քան 30 ռուբլի կամ 10 ռուբ-
լիս, չ'գնել վասն եկեղեցոյն զայնպիսի գարդ
եւ անօթ ինչ եւ այլն, որոյ արժողութիւնն ան-
ցանել ունի քան զայս քանակութիւն, ՀՐԱՄԱ-
ՅԵՑԻՆ. ի լուծումն սոյն խնդրոյ Կոնսիստորիին
Վարաբաղու տալ գիտել նմին. թէ սահմանա-
գրեալ քանակութիւնն 30 ռուբլեաց արծաթոյ
ծախուց իրաւագրելոց վերադրեալ Հրամանագրու-
թեամբ Սինօգիս երեցփոխանաց բաղադրական եկե-
ղեցեաց է վասն կարեւոր շինութեանց կամ ի
ձեռս բերելոյ զՀարկաւոր իրս ի պէտս եկեղե-
ցեաց ոչ միանգամ ի տարին, այլ յամենայն նո-

ւագի ի դէպ ելանելոյ անշուշտ հարկաւորութեանց ծախուց եկեղեցեաց. այլ թէ հարկն պահանջեցէ զծախս աւելիս քան զայն քանակութիւն, յայնժամ պարտի առաջարկել Կոնսիտորին ի խնդիր տնօրէնութեան բացատրութեամբ հանգամանաց իրի եւ ըստ չափու հանգամանաց կարօտութեան ծախուցն առ այն, որ եւ յետ ճիշտ բացատրութեան ձեռնտոտութեան դրամական միջոցաց իւրաքանչիւր եկեղեցեաց եւ անդառնալի կարեւորութեան առաջարկեալ իրին կամ շինութեանց, տնօրինել զլուծումն ծախուց ի վերայ այնց, սկսեալ ի հարիւր ռուբլեաց, ոչ աւելի քան զերեք հարիւրսն, իսկ ի դէպս ծախուց առաւել քան զայս գումար գիմել ի խնդիր տնօրէնութեան Սինօդիս եւ զայսմ տնօրէնութենէ սորին հրատարակել ի գիտութիւն եւ ի հարկաւոր դէպս ի ձեռնարկութիւն երեցփոխանաց ստորագրեալ տեսչութեան իւրաքանչիւր թեմի եկեղեցեաց ի յաւելուած ընդհանուր հրամանադրութեան Սինօդիս: Ի 28-ն նոյեմբերի 1857 ամի ընդ համարաւ 2337 յ30-ն յունուարի եւ յամի ազգական ուր եւ Փրկչական 1859 ի Սուրբ Էջմիածին:»

Յօդուած

Համաձայն յիշեալ հրամանների այն երեցփոխանն, որ թոյլ կր տայ իրան առանց նախընթաց թոյլտուութեան Հոգեւոր Իշխանութեան

ծախել եկեղեցական գումարից միանուագ աւելի քան 30 ռուբլի, պատասխանատու է իւր սեպհականութիւնով*):

Յօդուած Գ.

Երեցփոխանը իրաւունք ունի բացակայած միջոցին իւր պատասխանատուութեամբ յանձնել երեցփոխանական պաշտօնավարութիւնը լստահելի համարուած անձին, տալով նորա մօտին տեղեկութիւն մերձաւոր Հոգեւոր Իշխանութեան:

Յօդուած Դ.

Երեցփոխանը պաշտօն մօտձին պէս ստանում է իւր նախորդից օրինաւոր ցուցակով եկեղեցական բոլոր անշարժ կալուածները**) դրա-

*) Բարձրագոյն հաստատուած կարգադրութեան մէջ յօդ. 1028 ասուած է, որ երեցփոխանը ստանում է Ժողովրդականներից հաւատարմութեւ լի որեւէ եկեղեցական ծանր գործերի եւ շինութեանց համար: Այդ յօդուածը այսպէս պէտք է հասկանալ, որ եւ երեցփոխան պտանալով Ժողովրդից հաւատարմութեւ լի, չը պէտք է ուղղակի սկսի գործը, այլ նախապէս այդ մասին պէտք է տեղեկութիւն տայ Հոգեւոր Իշխանութեան եւ նորանից եւ թոյլտուութիւն ստանալով, ապա սկսի գործը. այլապէս նա պատասխանատու կը լինի իւր սեպհականութիւնով:

**) Եկեղեցական մօից եւ ծախուց մատենում ամեն տարի երեցփոխանները պիտի նշանակեն բոլոր հաշուից առաջ եկեղեցեաց անշարժ կալուածների մանրամասն ցուցակը եւ նոցա ում ձեռքում եւ որքանով գտնուիլը:

մատոմներն, առ ձեռն գտնուած գրամներն եւ զարդ ու անօթեղէնները, որի ճիշտ պատճէնը Բարեկարգութեան Վերադարձը ներկայացնում է Վիճակային Կոնսիստորիային: Այդ ցուցակի մէջ նշանակուում են իւրաքանչիւր տարում յաւելեալ եւ պակասեալ զարդ—անօթեղէնները*):

Յօդուած Ե. մայրամասնութեան Երեցիփոխանը պարտաւոր է շահեցնել եկեղեցական գումարը արքունական բանկերում: Միանգամայն օրէնքով արգելւում է նորան եկեղեցական փողերը մասնաւորներին եւ անապահով հաստատութիւններին շահեցողութեան տալ (յօդ. 1023):

Յօդուած Զ.

Ամենայն եկեղեցի ունենում է երեք կամ չորս հաշուատեսներ: Նոյա պարտքն է տարին երկու անգամ տեսնել երեցիփոխանի հաշիւները Տրիխիսում «Առաջնորդական յանձնարարութեանց յանձնաժողովի» անգամի հետ, իսկ գաւառներում գործակալների ներկայութեամբ:

*) Երեցիփոխանը առանց Հոգեւոր Իշխանութեան գիտութեան իրաւունք չունի ինքնազուլս վաճառելու, փոխանակելու կամ ընծայելու եկեղեցական որեւէ անօթ կամ զարդ:

Յօդուած Է.

Իւրաքանչիւր անգամի հաշուատեսութիւնից երեւցած գումարն երեցիփոխանը պարտաւոր է տալ արքունական բանկն եկեղեցւոյ անունով ի շահեցողութիւն, ոչ պակաս քան 2 տարի եւ ոչ աւելի քան 12 տարի*):

Երեցիփոխանը որ եւ է եկեղեցական կալուածք տալիս է կապալով նախընթաց գիտութեամբ մերձաւոր Հոգեւոր Իշխանութեան, իսկ աճուրդներ այդպիսի կալուածքների համար Տրիխիսում միմիայն լինում են Վիճակային Կոնսիստորիայի մէջ, իսկ գաւառներում—Հոգեւոր Կառավարութեանց:

Յօդուած Թ.

Երեցիփոխանը պարտաւոր է իւրաքանչիւր ամսի մուտքն ու ծախքը ամսի վերջում անպատճառ գրել ժապաւինեալ մատեանում**):

*) Գաւառական եկեղեցեաց երեցիփոխանները բանկերից հեռու լինելով կարող են ապահով գրաւականներով և իրանց պատասխանատուութեամբ տալ շահեցողութեան (յօդ. 1023):

**) Ծախք և մուտք ժապաւինեալ մատեանում գրուում են նախ գրեթով և ապա տումարի աղիւսակում—թուանշաններով:

Յօդուած Ժ.

Սատուիկ արգելում է երեցփոխաններին զնել մոմեր աւելի մանր քան յիշուածներն դաշնագրի մէջ*):

Յօդուած ԺԱ.

Երեցփոխանը պարտաւոր է նախընթաց տարուայ մոտից եւ ծախուց եկեղեցական մատեանը վաւերացրած ստորագրութեամբ եկեղեցւոյ հաշուատեսների եւ «Առաջնորդական յանձնարարութեանց յանձնաժողովի» անդամի՝ ներկայացնել Բարեկարգութեան վերատեսչի ձեռքով վիճակային Կոնսիստորիային:

Յօդուած ԺԲ.

Երեցփոխանը պարտաւոր է իւր եռամեայ պաշտօնը լրանալուց երկու ամիս առաջ յայտնել վիճակային Կոնսիստորիային, որ նոր ընտրութեան համար կարգադրութիւն անի:

*) Ծննդեան եւ Զատիկի տօներին սովորութիւն կայ եկեղեցիներում բաժանել մոմեր. ինչպէս խուեցաւ՝ մի քանի երեցփոխաններ օգտաւէտ համարելով եկեղեցիների համար բաժանում են 10 եւ 5 կոպէկանոց մոմեր եւ ստանում են աւելի—20, 30, 40, 50 եւ մի ուրիշ: Յանձնաժողովը արգելում է բոլորովին այդ եւ սահմանում է, որ ըստ հնաւանդ սովորութեան մատուցարանի վերայ ամենայն տեսակ մոմեր լինեն եւ ցանկացողը ինչ գնանոց որ կամենայ՝ այն վերցնի:

Յօդուած ԺԳ.

Ամենայն մի օրինակատարութեան լուսագինը պէտք է անմիջապէս մուծուի այն մատեանի մէջ, որ առանձնապէս տրուած կը լինի լուսագինների համար եւ որը միշտ կը գտնուի մոմավաճառութեան սեղանի վերայ:

Յօդուած ԺԴ.

Եկեղեցական եկամուտների աղբիւրներն են. — 1, Կալուածոց վարձ. 2, Տոկոսիք եկեղեցական դրամոց. 3, Մոմի արգիւնք. 4, Գանձանակ. 5, Լուսագինք միւրութեան եւ պսակի. 6, Վարձ դիւղարդի. 7, Վարձ դիւղարձ սեղանի. 8, Վարձ ջահից. 9, Խաչահանէք. 10, Վարագոյր-բացէք. 11, Վարձ թագից. 12, Խաչահամբոյր մասանց (ուր որ կան). 13, Նուիրատուութիւնք. 14, Մորթիք մատաղաց (թէ որ նոքա յատկացրած չեն որ եւ է ուսումնարանի) եւ 15, Կամուրր նուէրներ ուխտաւորներից սննեակների համար*):

Յօդուած ԺԵ.

Եկեղեցիների համար հետեւեալ մոմերի տեսակներն են որոշած.

*) Սորա հետ չը պէտք է շփոթել փոխանակված պաշտօնահացի (տարլա) արգիւնքը, որ հասանելի է քահանայից:

1. Առաջին տեսակն 80 մոմ կէս-կէս շահանոց մի ֆ.
2. Երկրորդ — 40 — մի-մի — մի ֆ.
3. Երրորդ — 20 — երկու-երկու — մի ֆ.
4. Չորրորդ — 10 — մի-մի արասանոց մի ֆ.
5. Հինգերորդ — 4 — տաս-տաս շահանոց մի ֆ.
6. Վեցերորդ — 2 — մի-մի ամանեթանոց մի ֆ. *)

Յօդուած ԺԶ.

Իւրաքանչիւր անհա եկեղեցական արդիւնք-
ները յատկացնուում են առանձին առանձին
ըստ տեսակին եւ որչափ որ միասին մի յօդ-
ուածով, համաձայն այն ձեւի, որ նորահետ
միասին տալիս է «Յանձնաժողովը»։

Մեծ Երանց

Այս կրկնակի լուծարման համար կրկնակի լուծարման
համարում մի միջոցով

*) Պէտք է այնպիսի մոմեր լինեն, որ առանց թըղ-
թի եւ թելի քաշի մէկին մէկ աշխատեն։

Այս միջոցով կրկնակի լուծարման համարում մի միջոցով

Գ	Զ	Դ	Ո	Մ	Գ	Զ	Դ	Ո	Մ
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
16	16	16	16	16	16	16	16	16	16
17	17	17	17	17	17	17	17	17	17
18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
19	19	19	19	19	19	19	19	19	19
20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
21	21	21	21	21	21	21	21	21	21
22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
23	23	23	23	23	23	23	23	23	23
24	24	24	24	24	24	24	24	24	24
25	25	25	25	25	25	25	25	25	25
26	26	26	26	26	26	26	26	26	26
27	27	27	27	27	27	27	27	27	27
28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
29	29	29	29	29	29	29	29	29	29
30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
31	31	31	31	31	31	31	31	31	31
32	32	32	32	32	32	32	32	32	32
33	33	33	33	33	33	33	33	33	33
34	34	34	34	34	34	34	34	34	34
35	35	35	35	35	35	35	35	35	35
36	36	36	36	36	36	36	36	36	36
37	37	37	37	37	37	37	37	37	37
38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
39	39	39	39	39	39	39	39	39	39
40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
41	41	41	41	41	41	41	41	41	41
42	42	42	42	42	42	42	42	42	42
43	43	43	43	43	43	43	43	43	43
44	44	44	44	44	44	44	44	44	44
45	45	45	45	45	45	45	45	45	45
46	46	46	46	46	46	46	46	46	46
47	47	47	47	47	47	47	47	47	47
48	48	48	48	48	48	48	48	48	48
49	49	49	49	49	49	49	49	49	49
50	50	50	50	50	50	50	50	50	50
51	51	51	51	51	51	51	51	51	51
52	52	52	52	52	52	52	52	52	52
53	53	53	53	53	53	53	53	53	53
54	54	54	54	54	54	54	54	54	54
55	55	55	55	55	55	55	55	55	55
56	56	56	56	56	56	56	56	56	56
57	57	57	57	57	57	57	57	57	57
58	58	58	58	58	58	58	58	58	58
59	59	59	59	59	59	59	59	59	59
60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
61	61	61	61	61	61	61	61	61	61
62	62	62	62	62	62	62	62	62	62
63	63	63	63	63	63	63	63	63	63
64	64	64	64	64	64	64	64	64	64
65	65	65	65	65	65	65	65	65	65
66	66	66	66	66	66	66	66	66	66
67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
68	68	68	68	68	68	68	68	68	68
69	69	69	69	69	69	69	69	69	69
70	70	70	70	70	70	70	70	70	70
71	71	71	71	71	71	71	71	71	71
72	72	72	72	72	72	72	72	72	72
73	73	73	73	73	73	73	73	73	73
74	74	74	74	74	74	74	74	74	74
75	75	75	75	75	75	75	75	75	75
76	76	76	76	76	76	76	76	76	76
77	77	77	77	77	77	77	77	77	77
78	78	78	78	78	78	78	78	78	78
79	79	79	79	79	79	79	79	79	79
80	80	80	80	80	80	80	80	80	80
81	81	81	81	81	81	81	81	81	81
82	82	82	82	82	82	82	82	82	82
83	83	83	83	83	83	83	83	83	83
84	84	84	84	84	84	84	84	84	84
85	85	85	85	85	85	85	85	85	85
86	86	86	86	86	86	86	86	86	86
87	87	87	87	87	87	87	87	87	87
88	88	88	88	88	88	88	88	88	88
89	89	89	89	89	89	89	89	89	89
90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
91	91	91	91	91	91	91	91	91	91
92	92	92	92	92	92	92	92	92	92
93	93	93	93	93	93	93	93	93	93
94	94	94	94	94	94	94	94	94	94
95	95	95	95	95	95	95	95	95	95
96	96	96	96	96	96	96	96	96	96
97	97	97	97	97	97	97	97	97	97
98	98	98	98	98	98	98	98	98	98
99	99	99	99	99	99	99	99	99	99
100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

ՕՐԻՆԱԿ

Թէ երեցփոխաններն ինչպէս պիտի
մուծանեն մուտք ու ծախքն եկեղեցա-
կան ելեմուից մատնաններում։

№	Տարի եւ ամսամիջիւ-	Մ Ո Ւ Տ Ք	Ուրբ.	Կայ.
1	1	Առ մէկն Յունուարի ներկայ () ամի եկեղեցին ունի պատ- րաստի դրամ (այսքան) ռուբլի: Այս դրամք գտանին ի շահեցո- ղութեան յարքունական բանկի կամ ի (Պրիկազի) յանուն եկե- ղեցւոյ: Տոմսակը №№ գտանին առ երեցփոխանն (կամ ի կոնսիստո- րիայի)		
2	»	Մոմ ամբողջ անվաճառ սպի- տակ (այսքան) փութ եւ (այսքան) գրուանքայ: Դեղին (այսքան) փութ եւ (այսքան) գրուանքայ:		
3	»	Մոմ կիսայրեայ սպիտակ (այս- քան) փութ (այսքան) գրուանքայ եւ դեղին (այսքան) փութ (այս- քան) գրուանքայ:		
4	6	Գրեցաւ ի մնտոս ստացեալն ի (անուն եւ ազգանուն) խաչահա- նէք արգիւնք կնքածայրութեան (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):		
5	30	Յընթացս Յունուարի գանձա- նակագրամ արգիւնք գոյացան յե-		

№	Տարի եւ ամսամիջիւ-	Մ Ո Ւ Տ Ք	Ուրբ.	Կայ.
1	2	Վճարեցան գինք եկեղեցական մատենից, առաքելոց ի Վիճակա- յին Կոնսիստորիայէ, վասն ներ- կայ ամի (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
2		Ստացայ գլխորդիկայ (այսքան ռուբ- լի այսքան կոպէկ. անուն եւ ազգա- նուն): Ծանօթ. Ըստ այսմ ստորագրեն և ամենայն ստացողք դրամոց ընդ խւրաքանչիւր յօդուածովք ծա- խուցն:		
3	4	Գրեցաւ յաւտգ պահարանէն մոմավաճառութեան սպիտակ մոմ (այսքան փութ այսքան գրուան- քայ) եւ հատուցաւ (այսքան ռուբ- լի այսքան կոպէկ):		
4	4	Գրեցաւ դեղին մոմ (այսքան փութ այսքան գրուանքայ) եւ հա- տուցաւ (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
5	6	Գրեցաւ ածուխ (մի բեռն կամ մի հակ) եւ տուաւ (այսքան ռուբ- լի այսքան կոպէկ):		

№	Տարի եւ ամսամիջի	Մ Ո Ւ Տ Ք	Ռուբ.	Կոպ.
	Յունիս			
6	30	Կեղեցւոյ (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
7	»	Ի վաճառմանէ (այսքան փութ եւ այսքան գրուանքայ) սպիտակ մոմոց եւ (այսքան փութ այսքան գրուանքայ) դեղին մոմոց յընթացս յունուարի գոյացաւ (այսքան ռուբլի եւ այսքան կոպէկ):		
8	»	Վաճառեցաւ յընթացս Յուն. ամսոյ կիսայրեալ սպիտակ մոմ (այսքան փութ այսքան գրուանքայ) եւ դեղին (այսքան փութ եւ այսքան գրուանքայ):		
9	»	Յընթացս Յունուար ամսոյ գոյացաւ Խաչաճամբոյր մասանց (եթէ կան) արդիւնք (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
10	»	Վարձ ջաճից ի պսակադրութեան (անուն աղգանուն) ի ձեռն (անուն աղգանուն) քաջանայի այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
		Վարձ թաղից ի պսակադրութեան (անուն աղգանուն) ի ձեռն		

№	Տարի եւ ամսամիջի	Մ Ո Ւ Տ Ք	Ռուբ.	Կոպ.
	Յունիս			
6	7	Գնեցաւ նաութ (այսքան գրուանքայ) եւ հատուցաւ (այսքան ռուբլի եւ այսքան կոպէկ):		
7	»	Տուաւ (այս ինչ ընկերութեան) վասն ապահովութեան ի հրդեհէ ըստ գնահատութեան (այսքան ռուբլեաց. այս ինչ) եկեղեցական կալուածոց (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):		
8	»	Ընդ այսմ կցի անդորրագիր Ընկերութեան:		
9	»	Տնահարկ կամ կրպակահարկ վասն (այս ինչ) կալուածոց տուաւ քաղաքային վարչութեան վասն (այս ինչ) ամի (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):		
		Ընդ այսմ կցի անդորրագիր քաղաքային վարչութեան:		
		Տուաւ վասն շինութեան կամ միջի Յորդանանի հրամանաւ Իշխանութեան վասն ներկայ (ամի) այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):*)		
		Ստացայ (անուն եւ ազգանուն):		
		*) Այս ծախք սահմանեալ են վասն եկեղեցեաց Տփլիսի:		

№	Տարի եւ ամսաթիւ	Մ Ո Ւ Տ Ք	Ռուբ.	Կոպ.
11	30	(անուն ազգանուն) քահանայի (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ): Վարձ ջահից ի պսակադրու- թեան (անուն ազգանուն) ընդ ձեռն (անուն ազգանուն) քահա- նայի (այսքան ռուբլի այսքան կո- պէկ):		
12	»	Վարձ ջահից ի պսակադրու- թեան (անուն ազգանուն) ի ձեռն (անուն ազգանուն) քահանայի (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
13	»	Վարձ ջահից ի թաղման (անուն ազգանուն) ի ձեռն (անուն ազ- գանուն) քահանայի այսքան ռուբ- լի այսքան կոպէկ):		
14	»	Վարձ թաղից ի պսակադրու- թեան (անուն ազգանուն) ի ձեռն քահանայի (այսքան ռուբլի եւ այս- քան կոպէկ):		
15	»	Վարձ դիպարդի ի թաղմանէ (անուն ազգանուն) ի ձեռն (ա- նուն ազգանուն (քահանայի) այս- քան ռուբլի այսքան կոպէկ):		

№	Տարի եւ ամսաթիւ	Մ Ո Ւ Տ Ք	Ռուբ.	Կոպ.
10	11	Ըստ գրաւոր հրամանի մերձա- ւոր Հոգեւոր Իշխանութեան ի (ամի ամսաթիւ եւ №) ի նպաստ (այս ինչ) դպրոցի վասն Յունուար ամսոյ (այսքան ռուբլի):		
11	30	Ծանօթ.— Եթէ այս նպաստ մի- անուագ է, յիշատակի ըստ այնմ: Ռոճիկ Լուսարարի (անուն եւ ազգանուն) վասն յունուար ամ- սոյ (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):		
12	»	Ռոճիկ Ժամկոչի վասն ներկայ ամսոյ (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):		
13	»	Ռոճիկ գիշերապահի (անուն ազգանուն) վասն ներկայ ամսոյ (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):		
14	»	Ի մաքրել եւ ի նորոգել զեկե- ղեցական անօթս տուաւ վարպետ (անուն եւ ազգանուն) այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):		
15	»	Յընթացս Յունուար ամսոյ գը- նեցաւ ջուր ի պէտս գործածու- թեանց (այսքան թուղուխ կամ		

№	Տարի եւ ամսաթիւ	Մ Ո Ւ Տ Ք	Ուրբ.	Կողմ.
16	»	Վարձ գիազարդի ի թաղմանէ (անուն ազգանուն) ի ձեռն (անուն ազգանուն) քահանայի (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
18	30	Վարձ դադաղասեղանոյ ի թաղմանէ (անուն ազգանուն) ի ձեռն (անուն ազգանուն) քահանայի (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
19	»	Լուսագին մկրտութեան ուստեր (անուն ազգանուն հօր եւ անուն մկրտելոյն) ի ձեռն (անուն ազգանուն) քահանայի (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
20	»	Լուսագին մկրտութեան ուստեր (անուն ազգանուն հօր եւ անուն մկրտելոյն) ի ձեռն (անուն ազգանուն) քահանայի (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
21	»	Լուսագին մկրտութեան դստեր (անուն ազգանուն հօր եւ անուն մկրտելոյն) ի ձեռն (անուն ազգանուն) քահանայի (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		

№	Տարի եւ ամսաթիւ	Մ Ո Ւ Տ Ք	Ուրբ.	Կողմ.
	»	այսքան տակառ) եւ տուաւ (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):		
16	30	Գնեցաւ ի պէտս եկեղեցւոյ մազաւել, աւել եւ լուցկի եւ տուաւ (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):		
		Ծանօթ. — Ըստ այսմ գրել ճշտութեամբ եւ մանրամասնօրէն զծախս իւրաքանչիւր ամսոյ. իսկ եթէ ծախք իցեն շինութեանց, երեցփոխանն պարտ է յիշատակել յականէ յանուանէ զամենայն տեսակս նիւթոց ի պէտս շինութեանց գնելոց, նոյնպէս եւ վարձքս վարպետաց եւ մշակաց. Առ ի գիւրտութիւն նոցին օրինակ ընծայի հետեւեալ հաշիւն:		
17	»	Ըստ գրաւոր թղյլտուութեան մերձաւոր Հոգեւոր Իշխանութեան (ամսաթիւ, ամիս եւ №) ի պէտս շինութեան եկեղեցական միոյ սենեկի ի վերայ եկեղեցական գետնոյ եղեն ծախք:		
		ա. Գնեցաւ աւազ (այսքան) սայլ ի (անուն եւ ազգանուն),		

№	Տարի եւ ամսաթիւ.	Մ Ո Ւ Տ Ք	Ռուբ.	Կոպ.
22	30	Լուսազին պսակի (անուն ազ- գանուն) ի ձեռն (անուն ազգա- նուն) քահանայի (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
23	»	Լուսազին պսակի (անուն ազ- գանուն) ի ձեռն (անուն ազգա- նուն) քահանայի (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
24	»	Մի ամսեայ վարձ եկեղեցական տան, որ ի (անուն) քաղաքամասի № ի սլ. (անուն ազգանուն) (այս- քան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
25	»	Վարձ եկեղեցական (միոյ կամ երկուց) կրպակաց ի պարոն (ա- նուն ազգանուն) վասն Յունուար ամսոյ (այսքան ռուբլի այսքան կոպէկ):		
		—•••••—		
		Ծանոթութիւն. — Այսպէս պէտք է գրել և հետեւեալ ամիսների մուտքը աւելացնելով վարադոյր-բացէք, դոնա- բացէք, մորթիք մատաղաց, գետնա. հարկ կալուածոց և ուրիշ էկամուտ- ների, եթէ լինին:		

№	Տարի եւ ամսաթիւ.	Ծ Ա Խ Ք	Ռուբ.	Կոպ.
		Իւրաքանչիւր սայլն (այսքան) ռուբլի եւ կոպէկ արժողութեամբ բոլորն ի միասին (այսքան) ռուբ- լի եւ կոպէկ:		
		Ստացայ (անուն եւ ազգանուն): բ. Դնեցաւ (այսքան) սայլ կիր ի պարոն (անուն ազգանուն), իւ- րաքանչիւր սայլն (այսքան ռուբ- լի եւ կոպէկ) բոլորն (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):		
		Ստացայ (անուն եւ ազգանուն): գ. Դնեցաւ թրծեալ աղիւս (այս- քան հազար կամ հարիւր) ի պա- րոն (անուն ազգանուն) հազարն կամ հարիւրն (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ), բոլորն այսքան ռ. եւ կոպ.		
		Ստացայ (անուն եւ ազգանուն): դ. Տուաւ որմնադիր (անուն եւ ազգանուն) վեցօրեայ վարձ, իւ- րաքանչիւր օր (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ), բոլորն (այսքան ռուբլի եւ կոպէկ):		
		Ստացայ (անուն եւ ազգանուն):		

№	Տարեկան ամսագիր	Ծ Ա Խ Ք	Ուրբ.	Կող.
		Ե. Տուաւ վեցօրեայ վարձ (այս- րան) մշակաց, իւրաքանչիւրումն օրական (այսքան) կողէկ, ընդ- ամենն (այսքան ռուբլի եւ կողէկ): Ծանշ.—1. Ըստ այսմ գրին և միւս մասունք շինութեանց: 2.—Եթէ երեցփոխանները եկե- ղեցւոյ լուսաւորութեան համար անվաճառ մոմ են տալիս, այդ մասին միմիայն յիշում են մա- տենի մէջ ծախուց կարգում առանց գրելու նոցա գինը, որով- հետեւ նոքա գրած են միանգամ. Իսկ եթէ քահանաներից են գը- նում լուսաւորութեան կիսայ- րեալ մոմերը գրում են ծախքի մէջ և գինն ևս նշանակում են:		

ՕՐԻՆԱԿ

Թէ երեցփոխաններն ինչպէս պիտի
մուծանեն եկեղեցական մտից և ծախուց
ժապաւինեալ մատենի սկզբում եկե-
ղեցիների անշարժ կալուածների անուն-
ներն և նորանց մասին մանրամասն
տեղեկութիւնները:

Համայնական կարգի.	ԱՆՈՒԱՆՔԻ ԿԱԼՈՒԱԾՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՆ ՀԱՅՈՑ ՏՓԻՒՍՈՑ.	Ընդ. ուր հա- մարտ.	Յորում քա- ղաքականին դատանի	ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱՍՆ ԿԱԼՈՒԱԾՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ.	Ժամանակ ստացման վարձա- դրամաց.	Ստացեալ է երեցփոխան ի կապալա- ւուէն զգրա- ւական եւ նւր դատանի:
	1. Տուն մի յարկանի, որ երկու տարի ժամանակաւ տուեալ է ի վարձու Տփխիսեցի Պ. եանց ի մէկէն ամսոյ 18 ամի ց 1-ն ամսոյ 18 ամի տարեկան ռուբլեաւ, համաձայն նախընթաց թոյլտուութեան վիճակային Կոնսիստորիայի Հայոց վրաստանի եւ Իմերէթի: 2. Կրպակ մի աղիւս աշէն, տուեալ եղամեայ ժամա- նակաւ Պ. եանց համա- ծայն աճրդախօսութեանն, կայացելոյ ի վիճ. Կոն- սիստորիայի Թեմիս ի 18 ամի ի () սոյն ամ- սոյ տարեկան ռուբլի վարձու: 3. Տուն եռայարկ նորաշէն, բաղկացեալ ի տասն եւ վեց սենեկաց, ունի պարտէզ սաժէն տարածութիւն տուեալ է վարձու Տփխիսեցի ըստ նախնեաց թոյլ- տուութեան վիճակ. Կոնսիստորիայի մի ամեայ ժամա- նակաւ, տարեկան վարձն է ռուբլի սկսեալ ի յունուարի 18 ամի 1-ից յունվարի 18 ամի:			Այս կալուած ընծայեալ է եկեղեցւոյն բարե- պաշտ ի 18 ամի եւ դտանի ցարդ ի տիրապետութեան եկեղե- ցւոյն: Ապահովեալ է 'ի հրդեհէ յընկերու- թեան ըստ արժողու- թեան Պօլիսն դտանի առ երեցփոխանն: Ջայս կրպակ կառկեալ է եկեղեցւոյն հան- զուցեալ յամի 18 եւ զը- տանի ցարդ 'ի տիրապետութեան եկեղեցւոյն ապահովեալ է 'ի հրդեհէ ըստ արձանոյ յընկերութեան Պօլիսն դտանի առ երեցփոխանն: Կէս մասն տանս ընծայեալ է եկեղեցւոյն ի բարեպաշտ ի յի- շատակ յամի 18 իոկ զկէս մասն գնեաց եկեղե- ցին սեպհական արդեամբ իւրով յամի դտանի յանվիճելի տիրա- պետութեան եկեղեցւոյ. ապահովեալ է ի հրդ- դեհէ ըստ արժողութեան ռուբ- լեաց, Պօլիսն դտանի առ երեցփոխանն:	Ժամոյ ամիս Ի սկիզբն իւրաքան- չիւր քա- լամանի: Ի սկիզբն իւրաքան- չիւր ամ- սոյ:	Գրաւականն ստացեալ է Հարիւր ռուբլի եւ դտանի ի վի- ճակային կոն- սիստորիայի: Հարիւր ռուբլին գը- տանի ի կոն- սիստորիային: Գրաւականն 'ի կոնսիստո- րիայի:

ՕՐԻՆԱԿ

Թե ինչպէս պէտք է կազմել եկեղեցական ելևմտից մատենի հաշուէկշիւը և մտից ու ծախուց քաղուածքները:

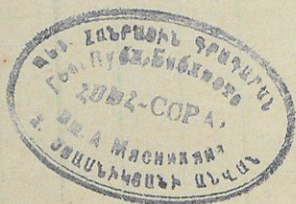
ՀԱՅՈՒԷ ԿԵԻՌ

Համառոտապէս կազմեալ վասն մտից եւ ծախուց եկեղեցւոյ յընթացս 18 ամի:

Համար	Մ Ո Ւ Տ Ք	Ա Ր Ծ Ա Թ Ի				Համար	Ծ Ա Խ Ք	Ա Ր Ծ Ա Թ Ի			
		ն. կ.		ն. կ.				ն. կ.		ն. կ.	
1.	Մայր դումար մնացեալ յանցեալ 18 ամէ: . . .					1.	Գին վաճառելի ամբողջ սպիտակ եւ դեղին մեղրամոմոց				
2.	Տոկոսիք մայր դումարի:					2.	Գին կիսայրեալ սպիտակ մոմոց զործադրելոց 'ի պէտս լուսաւորութեան:				
3.	Վարձ եկեղեցական կալուածոց:					3.	Ռոմիկ Լուսարարի:				
4.	'ի վաճառմանէ ամբողջ մոմոց:					4.	Ռոմիկ ժամակոչի:				
5.	Արդիւնք վաճառեալ կիսայրեալ սպիտակ եւ դեղին մոմոց:					5.	Ռոմիկ եկեղեցական սպասաւորաց (ղպրաց):				
6.	Գանձանակ ժողովեալ յանուն եկեղեցւոյ:					6.	Նպաստ ծխական ուսումնարանին:				
7.	Լուսադինք մկրտութեանց եւ պսակաց. վարձ ջրհից եւ թաղից					7.	Մանր ծախք վասն ածխոյ, ջրոյ եւ այլոց:				
8.	Վարձ դիւղարդի եւ դաղաղաս եղանոյ:					8.	Տնահարկ վճարեալ քաղաքային վարչութեան վասն եկեղեցական կալուածոց եւ ընկերութեան (.) վասն ապահով. նոյն կալուածոց 'ի հրդեհէ:				
9.	Խաչահանէք եւ վարագոյր—բացէք:					9.	Գին իւղաբերից կերոնաց:				
10.	Խաչահամբոյր սրբոց մասանց:					10.	Վասն նորոգ գնեալ եկեղեցական իրեղինաց.				
11.	Նուիրադրամք յանուն եկեղեցւոյ:					11.	Վասն լուսաւորութեան զործադրեալ ամբողջ մոմ:				
12.	'ի վաճառմանէ մորթոց մատաղաց:					12.	Ծախք արարեալք հրամանաւ Թեմական իշխանութեան:				
						13.	Ռոմիկ զիշերապահի:				
						14.	Վասն նորոգութեան եւ կարկատանաց եկեղեցւոյն. . . .				
	Գումար մտիցն է ընդամենն						Գումար ծախ ուցն է ընդամենն ..				

Ծանօթութիւն: 1) Մուտք 18 ամի եղեալ է րուբլի
 կողէկ եւ ծախք րուբլի կողէկ, զծախս հանեալ 'ի
 մտից, մնայ առ մէկն Յունուարի 18 ամի, ընդամենն րուբլի
 եւ կողէկ:

2) Անվաճառ մնացեալ ամբողջ մոմ սպիտակ փութ ֆունտ. եւ դեղին
 ֆունտ. կիսայրեալ մոմ սպիտակ փութ ֆունտ եւ դեղին ֆունտ:

3415

34

Дозволено Цензурою Тифлисъ, 30 Января 1834 г.
Тип. М. Вартанянца и К°. прот: тройц. церк. д. № 11

